

Te veel haken en ogen aan generatiewoning

13-03-2009 09:29

Het CDA wil dat er speciale "generatiewoningen" worden gebouwd waar het gezin kan samenwonen met opa en oma. Prof. dr. Theo Engelen ziet veel praktische en financiële bezwaren. Verder zijn Nederlanders te individualistisch voor deze vorm van samenleven van verschillende generaties onder één dak. Al sinds de middeleeuwen verlaten kinderen bij hun huwelijk het ouderlijk huis.

Op het eerste oog lijkt het zo'n sympathiek plan. Ik doel op het plan van het CDA om grootouders, ouders en kinderen in één groot familiehuus onder te brengen. Terug naar de toestand uit het verleden, toen alle generaties harmonieus samenwoonden.

En kijk eens naar de voordelen: zowel het probleem van de kinderopvang bij werkende ouders als dat van de zorg voor bejaarde Nederlanders wordt in één klap opgelost. Vergrijzing meets emancipatie!

Ja, als de wereld zo eenvoudig in elkaar zat. Het plan klinkt in eerste instantie weliswaar aantrekkelijk, maar als je er langer bij stilstaat, wordt duidelijk dat we van doen hebben met een ondoordachte en onrealistische proefballon.

Romantisch

In de eerste plaats wordt er aansluiting gezocht bij het romantische beeld dat zulke manieren van samenwonen in het verleden vanzelfsprekend waren. Niets is minder waar. Van de middeleeuwen tot de tegenwoordige tijd was het kerngezin (ouders en kinderen) de regel in West-Europa. Bij het huwelijk verlieten man en vrouw het ouderlijk huis en vestigden zich als zelfstandig huishouden. Dat in het geval van boeren de oudste zoon wel regelmatig bleef inwonen tot hij de boerderij kon overnemen, is de uitzondering die de regel in ons deel van de wereld bevestigt.

In Oost-Europa en Azië ging het er anders aan toe, omdat een nieuw echtpaar er terechtkon in het grotere huishouden van de ouders van de bruidegom. En dus werd er daar ook meer en jonger getrouwd, en leefden drie generaties onder één dak. In ons land is er geen traditie op dit punt.

Echtscheiding

Praktische bezwaren tegen het plan zijn er ook te over. Ik zie de onenigheid voor me van de kinderen die onderling moeten uitmaken wie van hen de ouders mag (moet?) opnemen. Of gaan we vader en moeder opdelen over twee gezinnen?

Elk echtpaar moet beslissen of de ouders van de man of die van de vrouw in aanmerking komen voor opname in het gezin.

Hoe moet het trouwens met gescheiden ouders? En hoe vanzelfsprekend is het eigenlijk dat die ouders hun zelfstandigheid willen opgeven? Is niet net het leeglopen van bejaardentehuizen een bewijs van hun behoefte aan zelfstandigheid? Tegen de tijd dat ouderen tegenwoordig naar een verzorgingstehuis gaan, zijn de kleinkinderen al het huis uit en hebben de ouderen zelf veelal verzorging nodig die alleen door professionals kan worden geboden.

Beloning

En dan de financiën. Moeten we als samenleving huishoudens belonen die op de voorgestelde wijze twee prangende problemen helpen oplossen? Of moeten die mensen dat gratis doen? Hoe zit het met mensen die geen kinderen hebben? Als die met behulp van algemene fondsen worden opgevangen, worden ze dan extra belast?

Individualistisch

Kortom, dit plan roept meer problemen op dan dat het problemen oplost. Of we dat nu willen of niet, we zijn een zeer individualistisch ingesteld volk dat er aan hecht baas in eigen huis te zijn.

Ik voorzie in de nabije toekomst dan ook geen run op familiehuizen. Intussen kan iedereen die dat wenst, natuurlijk samenwonen met wie hij maar wil. Dat is ook in de huidige situatie niet verboden.

De auteur is hoogleraar historische demografie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.